

**Микола Федотович (Тодотович) Біляшівський
(1867–1926)¹**

М.Ф. Біляшівський — В.І. Вернадському

№ 63

7 жовтня 1918 р., [Київ]*

Глубокоуважаемый Владимир Иванович,

В данное время вырабатываю проект штата Национ[ального] музея², каковой после поступит на рассмотрение спец[иальной] Комиссии. Оч[ень] прошу не отказать уделить на время для руководства проект штата Национ[альной] библиотеки³.

Искр[енне] предан[ный]

Н. Биляшевский

7.X.1918

IP НБУВ, ф. I, од. зб. 26 900, арк. 1.

Коментарі

¹ *Біляшівський Микола Федотович (Тодотович) (1867–1926)*, український археолог, етнограф, мистецтвознавець, музейний діяч. Один із засновників та дійсний член УАН (з 1919 р.); член НТШ у Львові та Всеукраїнського археологічного комітету. Навчався на юридичних факультетах у Київському і Новоросійському (Одеському) університетах та був вільним слухачем природничого факультету Московського університету (1893). Редактор і засновник додатку до «Киевской старины» — «Археологическая летопись Южной России» (1899–1905), яку видавав власним коштом. Один із засновників і директор Київського міського художньо-промислового і наукового музею (1902–1923), фундатор історико-краснзнавчого музею на Волині (Городоцький музей барона Ф. Штейнгеля). Член І Державної Думи (1906).

Починаючи з 1887 р. досліджував археологічні пам'ятки на території Київщини, Волині і Поділля від кам'яного віку до раннього середньовіччя, вивчав нумізматику й історію українського козацтва. Один із засновників Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтв (1910). Брав участь в підготовці та проведенні кількох Всеросійських археологічних з'їздів (у Москві, Вільно, Ризі, Києві, Харкові, Катеринославі). З 1919 р. один з перших членів УАН при кафедрі української археології, у 1921 р. входив до складу Археологічної комісії ВУАН, у 1922 р. до Археологічного комітету ВУАН, від 1924 р. член Всеукраїнського археологічного комітету.

Література: *Багалій Д.* Записка про наукові праці М.Т. Біляшівського // Записки Історично-філологічного відділу ВУАН. — 1926. — Кн. 9. — С. 1–10; *Винницький А.* Біляшівський, його життя та музейна робота // Там само. — С. 11–23; *Щербаківський Д.*

* Місце написання листа встановлено за змістом.

М.Т. Біляшівський і українське мистецтво // Там само. — С. 38–53; *Єфремов С. М.Ф. Біляшівський на громадській роботі* // Там само. — С. 54–59; *Горбик В.О., Піскова Е.М. Біляшівський М.Ф.* // Українська біографістика: 36. наук. пр. — К.: НАН України, НБУ ім. В.І. Вернадського, Ін-т біографічних досліджень, 1999. — Вип. 2. — С. 75–80; *Юркова О. Біляшівський Микола Федотович* // Українські історики ХХ ст.: Біобібліографічний довідник. — Вип. 2. Ч. 1. — К., Львів: Інститут історії України НАН України, 2003. — С. 25–26; *Дідух Л. Етнографічні та мистецтвознавчі студії академіка М.Ф. Біляшівського* // Історичний журнал. — 2004. — № 4. — С. 32–38; *Примак А. Внесок М.Ф. Біляшівського в науково-просвітницьку діяльність* // Перші читання пам'яті М.Ф. Біляшівського (Матеріали наукової конференції — 22 червня 2005 р., м. Київ). — К.: Національний художній музей, 2005. — С. 111–114; *Ковалевська О.О. Діяльність Миколи Біляшівського в роки Першої світової війни* // Український історичний журнал. — 2008. — № 2. — С. 119–128; *Микола Федотович Біляшівський (1867–1926): біобібліографічний покажчик* / Авт.-укл. А.Ф. Примак. — К.: Центр пам'яткознавства НАН України; Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, 2009. — 51 с.

² Національний художній музей України — роботу з організації й спорудження музею здійснило Київське товариство старожитностей і мистецтв. 1 серпня 1899 р. у 5 залах першого поверху музею відкрили археологічну виставку знахідок В. Хвойки з нагоди ХІ Всеросійського археологічного з'їзду, який відбувався в Києві, що вважається датою заснування музею. Офіційне відкриття Київського художньо-промислового і наукового музею імператора Миколи Олександровича відбулося 23 грудня 1904 р.

1 січня 1918 р. міський музей було підпорядковано Секретаріату освіти УНР (згодом Наркомату освіти УСРР, потім Головному управлінню в справах мистецтва і національної культури) і перетворено на Національний музей України. 23 червня 1919 р. декретом уряду УСРР музей оголосили державною установою з назвою «Перший державний музей». До фондів перейшло багато націоналізованих приватних колекцій, зібрань громадських, навчальних музеїв. У 1924 р. отримав назву «Всеукраїнський історичний музей ім. Т. Шевченка». У 1934 р. на базі історичної та археологічної колекцій створили Державний історичний музей (нині — Національний музей історії України). У будинку на вул. Грушевського, 6 залишилися художні колекції, що склали основу Київського державного музею українського мистецтва (з 1964 р. — Державний музей українського образотворчого мистецтва, тепер — Національний художній музей України).

Література: *Кілієвич С. Академік М.Ф. Біляшівський — засновник Державного історичного музею УРСР* // Архіви України. — 1967. — № 6. — С. 15–21.

³ В.І. Вернадський був головою Тимчасового комітету із заснування Національної бібліотеки Української Держави. Публікацію протоколів засідань комітету див.: Т.1, кн. 1. — С. 373–487; про концепцію В.І. Вернадського щодо засад організації Національної бібліотеки див.: Там само. — С. 625–626. — Коментарі № 134, 135.

Про історію Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського див.: *Дубровіна Л.А., Онищенко О.С. Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 1918–1941.* — К.: НБУВ, 1998. — 337 с.

Коментарии

¹ *Беляшевский Николай Федотович (Тодотович) (1867–1926)*, украинский археолог, этнограф, искусствовед, музейный деятель. Один из основателей и действительный член УАН (с 1919 г.); член НТШ во Львове и Всеукраинского археологического коми-

тета. Учився на юридических факультетах в Киевском и Новороссийском (Одесском) университетах и был свободным слушателем естественного факультета Московского университета (1893). Редактор и основатель приложения к «Киевской старине» — «Археологическая Летопись Южной России» (1899–1905), которое издавал на собственные средства. Один из основателей и директор Киевского городского художественно-промышленного и научного музея (1902–1923), основатель историко-краеведческого музея на Волыни (Городоцкий музей барона Ф. Штейнгеля). Член I Государственной Думы.

Начиная с 1887 г. исследовал археологические памятники на территории Киевщины, Волыни и Подолии от каменного века до раннего средневековья, изучал нумизматику и историю украинского казачества. Один из основателей Киевского общества охраны памятников старины и искусств (1910). Принимал участие в подготовке и проведении нескольких Всероссийских археологических съездов (в Москве, Вильно, Риге, Киеве, Харькове, Екатеринославе). С 1919 г. один из первых членов УАН при кафедре украинской археологии, в 1921 г. входил в состав Археологической комиссии ВУАН, в 1922 г. — Археологического комитета ВУАН, с 1924 г. — член Всеукраинского археологического комитета.

Литература: *Багалій Д.* Записка про наукові праці М.Т. Біляшівського // Записки Исторично-філологічного відділу ВУАН. — 1926. — Кн. 9. — С. 1–10; *Винницький А.* Біляшівський, його життя та музейна робота // Там само. — С. 11–23; *Щербаківський Д.* М.Т. Біляшівський і українське мистецтво // Там само. — С. 38–53; *Єфремов С. М.Ф.* Біляшівський на громадській роботі // Там само. — С. 54–59; *Горбик В.О., Піскова Е.М.* Біляшівський М.Ф. // Українська біографістика: Зб. наук. пр. — К.: НАН України, НБУ ім. В.І. Вернадського, Ін-т біографічних досліджень, 1999. — Вип. 2. — С. 75–80; *Юркова О.* Біляшівський Микола Федотович // Українські історики ХХ ст.: Біобібліографічний довідник. — Вип. 2. Ч. 1. — К., Львів: Інститут історії України НАН України, 2003. — С. 25–26; *Дідух Л.* Етнографічні та мистецтвознавчі студії академіка М.Ф. Біляшівського // Историчний журнал. — 2004. — № 4. — С. 32–38; *Примак А.* Внесок М.Ф. Біляшівського в науково-просвітницьку діяльність // Перші читання пам'яті М.Ф. Біляшівського (Матеріали наукової конференції — 22 червня 2005 р., м. Київ). — К.: Національний художній музей, 2005. — С. 111–114; *Ковалевська О.О.* Діяльність Миколи Біляшівського в роки Першої світової війни // Український історичний журнал. — 2008. — № 2. — С. 119–128; Микола Федотович Біляшівський (1867–1926): біобібліографічний покажчик / Авт.-укл. А.Ф. Примак. — К.: Центр пам'яткознавства НАН України; Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, 2009. — 51 с.

² Национальный художественный музей Украины — роботу по организации и сооружению музея осуществляло Киевское общество старины и искусств. 1 августа 1899 г. в 5 залах первого этажа музея открыли археологическую выставку находок В. Хвойки по случаю открытия XI Всероссийского археологического съезда, который проходил в Киеве, что считается датой основания музея. Официальное открытие Киевского художественно-промышленного и научного музея императора Николая Александровича состоялось 22 декабря 1904 г.

1 января 1918 г. городской музей был подчинен Секретариату образования УНР (впоследствии Наркомату образования УСРР, потом Главному управлению по делам искусства и национальной культуры) и превращен в Национальный музей Украины. 23 июня 1919 г. декретом правительства УСРР музей провозгласили государственным учреждением с названием «Первый государственный музей». В фонды перешло много национализированных частных коллекций, собраний общественных, образовательных музеев. В 1924 г. получил название «Всеукраинский исторический музей им. Т. Шев-

ченко». В 1934 г. на базе исторической и археологической коллекций создали Государственный исторический музей (ныне — Национальный музей истории Украины). В доме на ул. Грушевского, 6 остались художественные коллекции, которые составили основу Киевского государственного музея украинского искусства (с 1964 г. — Государственный музей украинского изобразительного искусства, ныне — Национальный художественный музей Украины).

Литература: *Кілієвич С.* Академік М.Ф. Біляшівський — засновник Державного історичного музею УРСР // *Архіви України.* — 1967. — № 6. — С. 15–21.

³ В.И. Вернадский был председателем Временного комитета по основанию Национальной библиотеки Украинской Державы. Публикацию протоколов заседаний комитета см.: Т. 1, кн. 1. — С. 373–487; о концепции В.И. Вернадского относительно принципов организации Национальной библиотеки Украины см.: Там же. — С. 625–626. — Комментарии № 134, 135.

Об истории Национальной библиотеки Украины имени В.И. Вернадского см.: *Дубровіна Л.А., Онищенко О.С.* Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 1918–1941. — К.: НБУВ, 1998. — 337 с.